

Nr 182.

Av herrar **Andrén** och **Domö**, om viss åtgärd för åvägbringande av större enhetlighet i fråga om måltidstider.

Det är allom bekant, att måltidstimmar i vårt land äro förlagda till mycket olika tider. Vid en undersökning, som gjordes av husmodersförbundet redan år 1933, visade det sig, att det enbart inom folkskolan fanns närmare 70 variationer för måltidsraster mellan klockan 9—14.15 och att det även inom den högre skolan, inom industrien och inom affärsvärlden fanns en förvirrande mångfald av måltidstider.

Det är uppenbart, att stora sociala olägenheter äro förenade med denna brist på system. Husmödrar, husföreståndarinnor och hembiträden — de kategorier alltså, som minst varit föremål för socialpolitikens omtanke och som kanske mer än andra äro pressade av ett hårt och nervpåfrestande arbete — äro de, som mest få lida av den brist på enhetlighet, som utmärker våra måltidstider. De få finna sig i att vid de mest skilda klockslag ha måltider i beredskap åt olika familjemedlemmar, allt på bekostnad av andra husliga arbeten, av barnens fostran eller av en eljest möjlig vila. Måltiderna bli under sådana förhållanden kanske icke heller alltid beredda med den omsorg, som varit fallet om hela familjen på en gång kunnat samlas till desamma. Värdefulla närings- och smakämnen taga skada genom en ofta upprepad uppvärmning, bränsleförbrukningen blir onödigt stor o. s. v. Vad allt detta betyder för hemmens hälsa och ekonomi är omöjligt att beräkna, men uppenbart är, att det här är fråga om betydande värden. Härtill komma emellertid vissa psykologiska och sociala skadeverkningar, förorsakade genom hemkvinnornas onödigt omfattande slit med matlagning och genom familjens splittring under måltiderna, skadeverkningar, som skulle kunna undvikas genom en mera rationell organisation av måltidsrasterna i det svenska samhällslivet. Dessa olägenheter drabba framför allt de större familjerna, de familjer alltså, som modern socialpolitik främst har anledning att skydda.

Dessa olägenheter ha länge varit observerade, och genom en motion 1935 drogs frågan inför riksdagen. I Betänkande med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln och butikstängningslag, avgivet av sakkunniga 1937 (s. 159 ff.), har problemet också blivit berört. På sina håll har man också sökt råda bot på dessa olägenheter genom att i viss utsträckning genomföra enhetliga måltidstimmar.

Full enhetlighet över hela riket i fråga om måltidstimmar skulle visserligen vara förenad med åtskilliga fördelar; det är emellertid tydligt att detta mål icke kan uppnås. Även på varje särskild plats är det stundom svårt

eller omöjligt att uppnå en sådan enhetlighet. I de skolor, där av utrymmesskäl duplicering är nödvändig, och i de industrier, där av olika anledningar arbetet måste organiseras med ett strängare utnyttjande av lokaler och maskiner, kunna måltidstimmar knappast förläggas till sådana tider, att dessa passa samman med dem, som eljest äro vanliga. Med hänsyn till lunchrestaurangernas kapacitet torde det icke heller vara önskvärt, att alla anställda intaga sina måltider på samma tider. För den kategori av anställda, som intager sina måltider på restauranger och andra förtäringställen, äro ju icke heller olägenheterna av den nuvarande ordningen särskilt stora. Det är ju framför allt med hänsyn till *hemmens* trevnad och ekonomi, som det är en social angelägenhet av stor betydelse att genomföra mera enhetliga måltidstimmar. Även andra undantag bli helt visst nödvändiga. Inom vissa branscher i affärsvärlden skulle säkerligen en stängning av butikerna mitt på dagen medföra sådana olägenheter för köparna, att man måste hysa vissa betänkligheter mot en sådan åtgärd.

Men om alltså en fullständig enhetlighet icke kan uppnås och om å andra sidan vissa mått och steg redan vidtagits till en större enhetlighet, så återstår emellertid ännu mycket att göra. Med hänsyn till olika lokala förhållanden och traditioner är det uppenbarligen olämpligt att genom lagstiftning genomföra enhetliga måltidstimmar. Då å andra sidan måltidsrasternas förläggning inom skolorna och de offentliga inrättningarna är en väsentlig faktor vid problemets lösning, kunna de statliga myndigheterna icke hållas utanför en sådan reglering. Bäst synes vara, om problemet kunde lösas lokalt för olika platser genom *frivilliga* överenskommelser mellan skolmyndigheter samt arbetsgivare, anställda ingenjörer, kontorister och arbetare inom industri och affärsvärld. Av stor vikt är givetvis, att även husmödrarnas synpunkter kunna framföras vid dessa förhandlingar. Ett *initiativ* måste emellertid tagas till sådana förhandlingar, och det synes, som om landshövdingeämbetena skulle vara bäst skickade att med nödig auktoritet taga initiativet till dessa underhandlingar och föra dem till ett lyckligt slut. Vi tillåta oss därför föreslå,

att riksdagen i en skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att landshövdingeämbetena i riket få i uppdrag att i sina län taga initiativ till frivilliga förhandlingar mellan representanter för olika myndigheter och olika parter på arbetsmarknaden samt för husmödrarna i syfte att genom frivilliga överenskommelser uppnå en *större* enhetlighet i fråga om måltidstiderna än den, som för närvarande råder.

Stockholm den 23 januari 1939.

Georg Andrén.

Fritiof Domö.